

хто був ініціатором такого правочину. Зокрема така правова позиція Верховного суду України була викладена у справі № 6-551цс16 від 06.04.2016 р.

«Визнання правочину недійсним необхідно чітко відмежовувати від розірвання договору та визнання його неукладеним. Так, підставою для визнання правочину(угоди) недійсним слугує невідповідність вимогам закону, а підставою розірвання правочину-договору неналежне виконання або невиконання його умов чи умов, встановлених для такого договору законом» [7].

Підводячи підсумок вищезазначеному, можна зробити висновок, що правова природа правочинів під впливом розвитку економічних відносин та розбудови нашої держави під час різних негативних явищ, які відбуваються у нашій державі змінюється. Зокрема, якщо говорити про договори довічного утримання, то вони потребують більш чіткого визначення прав та обов'язків набувача та відчужувача, а з боку державних органів необхідний більш жорсткий контроль за організаціями, які працюють в сфері надання послуг людям похилого віку або особам, які потребують догляду.

Список бібліографічних посилань

1. Цивільний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. Київ : Юрінком Інтер, 2013. С. 344.
2. Цивільне право України : підруч. для вузів системи МВС України : у 2 ч. Ч. I / О. А. Пушкін В. М. Самойленко, Р. Б. Шишка та ін. ; під ред. А. А. Пушкіна, В. М. Самойленко. Харків : Ун-т внутр. справ ; Основа, 1996. 440 с.
3. Договірне право України. Загальна частина : навч. посіб. / за ред. О. В. Дзери. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 746.
4. Практика розгляду судами цивільних справ про визнання правочинів недійсними // Верховний Суд України : офіц. веб-сайт. URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/42F78B0BAAD38DCAC2257B7C0044DC05](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/42F78B0BAAD38DCAC2257B7C0044DC05) (дата звернення: 02.03.2018).
5. Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova. Цивільні правовідносини : монографія. Одеса : Фенікс, 2011. С. 144.
6. Договір довічного утримання – роз'яснення // Протокол: юридичний інтернет-ресурс / Асоц. адвокатів України. URL: http://protokol.com.ua/ua/dogovir_dovichnogo_utrimannya/ (дата звернення: 02.03.2018).
7. Дзера О. В. Вибране : зб. наук. пр. Київ : Юрінком Інтер, 2016. С. 144.

Одержано 31.03.2018

УДК 342.7+347.08

Олена Анатоліївна Менська,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,

кандидат юридичних наук, доцент

ЗАКЛАД КУЛЬТУРИ ЯК ЕЛЕМЕНТ КУЛЬТУРНО-ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Питання правового статусу закладів культури як суб'єктів правовідносин, особливо-сті їх функціонування та участі у забезпеченні гарантій населення на отримання культурних послуг й задоволення попиту цільової аудиторії останнім часом викликають інтерес у науковців.

Поза всяким сумнівом, заклади культури в Україні – це не лише осередки культурно-дозвільного призначення, які активно здійснюють культурну функцію, розвивають та поширюють знання, генерують і реалізують ідеї культурної самобутності, здійснюючи неабиякий вплив на якість життя населення, а й найголовніший елемент для закладання підґрунтя розвитку повноцінного громадянського суспільства для збереження й популяризації національних культурних традицій. Тому дії органів державної влади, які реалізують, підтримують та координують культурну політику, мають скеровуватися на забезпечення достатнього базового рівня державних гарантій на отримання якісних культурних послуг, всебічно сприяти розвитку для подальшої розбудови правової демократичної держави загалом, та отримання високоосвіченого населення зокрема.

Держава для ефективної діяльності цих закладів повинна створити не тільки сприятливі умови для управління культурною індустрією, актуалізації й популяризації вітчизняного культурного простору, його надбань, дійсного забезпечення громадянами культурних прав й наданні якісних культурних послуг, фахово підготовлених професіоналів для надання таких послуг, забезпечення ефективної роботи закладів культури шляхом формування розгалуженої бази цих закладів, модернізації змісту та умов надання культурних послуг, а й створити та результативно впровадити нормативно-правову базу, яка регулюватиме ці суспільні відносини.

Безсумнівно, розвиток сфери культури в Україні повинен розглядатися як одне з першочергових завдань державної політики, яка повинна скеровуватися на забезпечення якісним культурним продуктом усіх категорій громадян, незалежно від рівня їх достатку. Проте, практика діяльності закладів культури в умовах обмеженого ресурсного забезпечення, лімітованого фінансового забезпечення, відсутності постійних субвенцій з боку держави, вимагає нормативного визначення мінімальних культурних стандартів для надання послуг громадянам закладами культури з метою приведення їх у відповідність із сучасними потребами та з урахуванням платоспроможності громадян. Виходячи з такої необхідності виникає потреба для актуалізації нормативно-правової бази в сфері культури. Для якнайефективнішого вдосконалення законодавчої бази, шляхом внесення відповідних змін до нормативно-правових актів, які регулюють сферу суспільних відносин з надання культурних послуг, існування й продукування матеріальних ресурсів галузі культури, а також безперешкодного забезпечення їх доступності, ще у квітні 2017 року Кабінет Міністрів України зобов'язався розробити й затвердити документ, який отримав назву «Мінімальний культурний кошик» [1]. Цим документом визначаються мінімальні стандарти культурних послуг, які могли б забезпечити належний рівень соціальних гарантій населення на отримання культурних послуг та рівного доступу до таких послуг.

Розв'язанню цих завдань та виробленню конструктивних рішень щодо вдосконалення механізмів реалізації культурних прав різними осередками, ще раніше було прийнято низку нормативно-правових актів. Зокрема, основні правові, соціальні, гуманітарні та організаційні засади державної регіональної політики як складової частини внутрішньої політики України були визначені Законом України «Про засади державної регіональної політики» [2]. Зокрема, ч. 1 ст. 3 згаданого Закону закріплені принципи державної регіональної політики, де одним із ключових принципів став етнокультурний розвиток відродження етнічної самосвідомості та збереження духовної і матеріальної культури етносів, сприяння розвитку їхньої етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності.

Окрім того, у цьому ж напрямі була розроблена й схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.09.2015 р. № 995-р Концепція розвитку сільських територій [3].

Метою реалізації Концепції, окрім іншого, є створення необхідних організаційних, правових та фінансових передумов для сільського розвитку, зокрема створення умов для розширення можливостей територіальних громад села, селища для розв'язання існуючих в них проблем шляхом збереження сільського населення як носія української ідентичності, культури і духовності. Не можна не відмітити далекоглядність урядовців у цьому питанні, адже реалізація Концепції розрахована на період до 2025 року.

Виконання Концепції має здійснюватися шляхом впровадження міжсекторального підходу її реалізації, проведення реформи системи управління, удосконалення, зокрема й організаційно-економічного механізму, фінансового та інформаційного забезпечення і державної підтримки розвитку сільських територій. Для виконання Концепції необхідно розробити заходи за певними напрямками, зокрема підвищення якості життя сільського населення шляхом збереження та відновлення культурної та історичної спадщини територіальної громади села, селища; зміцнення матеріально-технічної бази закладів культури у сільській місцевості та впровадження сучасних інформаційних технологій в їх діяльність; надання підтримки з боку центральних та місцевих органів виконавчої влади у збереженні та популяризації культурних традицій регіонів у сільській місцевості.

Власне така державна ініціативність у нормуванні «базового пакету культурних послуг», які повинні надаватися як окремо взятій людині, так і для населення загалом, зокрема й того, яке проживає у віддаленні від великих міст, заслуговує схвалення й усілякої підтримки. Однак практика законотворчої діяльності органів державної влади окреслила і коло проблем. Зокрема, політико-правові аспекти створення й забезпечення діяльності різних типів закладів культури, виправдане прагнення до осучаснення й оптимізації наявної мережі локальних закладів культури та їх функціонування, через впровадження та проведення реформи Децентралізації в галузі культури, може спричинити хвилю закриття закладів культури базового та регіонального рівнів. Це пояснюється, зокрема, й тим, що через малу привабливість територій регіонального рівня та через практично повну відсутність конкурентоспроможного мистецького ринку віддалених регіонів, формування можливостей для розвитку даної галузі практично нівелюється. Поміж іншим, переважна більшість таких закладів не мають повноцінного юридичного статусу окремої юридичної особи, зокрема й через невизначеність правового статусу історичних будівель та пам'яток, юридичної форми власності нерухомості таких закладів культури та ін.

Втім, більш ґрунтовне дослідження окреслених проблемних питань дозволяє говорити про те, що у галузі культури віддалених міст окрему групу становлять питання щодо формування базової мережі закладів культури місцевого рівня. Зокрема, вона формується у відповідності до Порядку, затвердженого Кабінетом Міністрів України № 984 від 24.10.2012 р. (далі – Порядок № 984) [4]. Так, до базової мережі закладів культури включаються й заклади культури місцевого рівня, перелік яких затверджує орган місцевого самоврядування (п. 3 Порядку № 984). Виключення ж закладів культури з базової мережі здійснюється за погодженням з Мінкультури згідно з переліком закладів культури, поданим місцевою держадміністрацією та затвердженим органом місцевого самоврядування або поданим центральним органом виконавчої влади, із зазначенням причин та обґрунтуванням необхідності такого виключення (п. 13 Порядку № 984).

Проте не останню роль у діяльності органів місцевого самоврядування у галузі культури відіграють рішення місцевих рад, які наділяються достатньо розлогими повноваженнями. Так, до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад, де виключно на пленарних засіданнях вирішуються питання, зокрема й щодо затвердження програм

культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, прийняття рішень про внесення пропозицій до відповідних державних органів щодо оголошення об'єктів, що мають історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками природи, історії або культури, які охороняються законом (п. 22, 37 ст. 26 ЗУ «Про місцеве самоврядування») [5]. Окрім власних (самоврядних) повноважень, вони наділяються й делегованими, зокрема й щодо організації охорони, реставрації та використання пам'яток історії і культури, архітектури та містобудування, палацово-паркових, паркових і садибних комплексів, природних заповідників (п. 5 ч. 1 ст. 31 ЗУ «Про місцеве самоврядування»). При цьому не останню роль зіграв і той факт, що повноваження органів місцевого самоврядування в сфері культури більш конкретно визначаються у програмах і стратегіях культурної політики й розвитку відповідного регіону. Так, рішенням Одеської обласної ради від 21.12.2015 № 32-VII була затверджена Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2022 року (актуалізована) [6], а рішенням обласної ради від 21.12.2017 № 575-VII була затверджена Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2018 рік [7]. За цими напрямками визначений та затверджений План заходів із реалізації Стратегії, де одним із ключових позицій є засвідчення узгодженості цілей та пріоритетів державної регіональної політики з пріоритетами розвитку Одеської області. Стратегія позиціонується як плановий документ найвищого рівня в регіоні та є важливим інструментом налагодження партнерства між усіма органами влади, широким колом представників бізнесу та громадянського суспільства.

Слід зазначити, що регіональні заклади культури можуть і повинні бути достатньо привабливим ринком із надання послуг у сфері культури. Однак для цього необхідно провести аудит галузі культури загалом, а також індивідуальних культурних ресурсів відповідного регіону задля забезпечення розробки програми ефективного використання наявних місцевих матеріальних активів та подальшого формування збалансованого ринку надання культурних послуг. Вирішення цих питань має відкрити шлях для нормативного закріплення соціальних гарантій для різних верств населення на право отримання якісних культурних послуг за місцем їх проживання.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік: розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.04.2017 № 275-р // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-p> (дата звернення: 04.04.2018).
2. Про засади державної регіональної політики: закон України від 05.02.2015 № 156-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19> (дата звернення: 04.04.2018).
3. Про схвалення Концепції розвитку сільських територій: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.09.2015 № 995-р // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995-2015-p> (дата звернення: 04.04.2018).
4. Порядок формування базової мережі закладів культури: постанова Кабінету Міністрів України від 24.10.2012 № 984 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984-2012-p> (дата звернення: 04.04.2018).
5. Про місцеве самоврядування в Україні: закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-vr> (дата звернення: 04.04.2018).
6. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2022 року (актуалізована): рішення обласної ради від 21.12.2015 № 32-VII // Одеська обласна державна

адміністрація : офіц. веб-портал. URL: https://oda.odessa.gov.ua/odeska_oblast_ta_oda/sotsialno-ekonomichniyi_ta_kulturnyi_rozvytok/strategiia_ekonomichnoho_ta_sotsialnoho_rozvytku_oblasti_do_2020_roku.html (дата звернення: 04.04.2018).

7. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2018 рік : рішення обласної ради від 21.12.2017 № 575-VII // Одеська обласна державна адміністрація : офіц. веб-портал. URL: https://oda.odessa.gov.ua/odeska_oblast_ta_oda/sotsialno-ekonomichniyi_ta_kulturnyi_rozvytok/strategiia_ekonomichnoho_ta_sotsialnoho_rozvytku_oblasti_do_2020_roku.html (дата звернення: 04.04.2018).

Одержано 07.04.2018

УДК 347.45/47

Тетяна Олександрівна Музика,

асистент кафедри цивільного права № 2

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
кандидат юридичних наук*

ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ (ДОГЛЯДУ), УКЛАДЕНОГО ЗІ СПІВВЛАСНИКАМИ ЩОДО МАЙНА, ЩО Є В ЇХ СПІЛЬНІЙ СУМІСНІЙ ВЛАСНОСТІ

За договором довічного утримання (догляду) одна сторона (відчужувач) передає другій стороні (набувачеві) у власність житловий будинок, квартиру або їх частину, інше нерухоме майно або рухоме майно, яке має значну цінність, взамін чого набувач зобов'язується забезпечувати відчужувача утриманням та (або) доглядом довічно (ст. 744 ЦК України). Такі договори укладаються, як правило, за обставин, коли відчужувач унаслідок похилого віку, стану здоров'я чи інших складних життєвих обставин фізично не здатний забезпечити себе утриманням та належними побутовими умовами, однак має цінне майно, взамін якого отримує відповідний догляд від набувача.

При цьому на стороні як набувача, так і відчужувача може існувати множинність осіб, зокрема відчужувачами за договором довічного утримання (догляду) може бути подружжя, що бажає укласти договір щодо майна, яке набуто ним за час шлюбу, а отже перебуває в спільній сумісній власності. І якщо стосовно множинності на стороні набувачів у ст. 746 ЦК України однозначно встановлено солідарний обов'язок набувачів, то множинність на стороні відчужувачів так чітко не врегульована.

Так, у ч. 1 ст. 747 ЦК України визначено особливості укладення договору довічного утримання (догляду) щодо майна, що є у спільній сумісній власності, зокрема, майна, що належить подружжю, яке може бути відчужене ними на підставі договору довічного утримання (догляду). Причому в разі смерті одного із співвласників майна, що було відчужене ними на підставі договору довічного утримання (догляду), обсяг зобов'язання набувача відповідно зменшується.

Слід погодитися з думкою, що в такому разі укладаються не два договори, а один, у якому на стороні відчужувача виступають дві особи, а обов'язковою умовою договору є зазначення приналежності майна, що відчужується, на праві спільної сумісної власності